

Published in Florentin Smarandache, *dincolo și dincoace de paradoxism. (Florentin Smarandache interpretat de...)*, pp. 16-17.
Oradea: Anotimp & Abaddaba, 2001; 126 pages. ISBN 973985639x.
Also appeared in *Observator*. Munchen, Anul XII, nr. 4(45), p. 45, octombrie-decembrie 1999.

Un jurnal marocan

Titu Popescu

Recuperat dintre scrierile mai vechi ale lui Florentin Smarandache, "jurnalul marocan" scris între anii 1982-1984, perioada când autorul predase matematica în nordul Africii, este un text de început al maestrului paradoxismului, când încă nu-și radicalizase experimentele literare. Cartea apare nu în America, unde trăiește acum, nu în România, de unde se trage, ci la... Chișinău. Cel puțin editorial, paradoxul se păstrează.

"Jurnalul" nu este recuperat prin dispariția rigorilor politice, deși unele pasaje i-ar fi fost radiate de cenzura care igieniza ideologic cărțile. Ceea ce ar fi putut fi însă suspect politic era chiar faptul că rezumă o experiență dintr-un spațiu suspect, odată ce era exterior micilor toleranțe la străinătate, adică de partea *cealaltă* a Cortinei de Fier de tristă amintire. Scris cu sinceritate, jurnalul său marocan ar fi avut toate șansele să intre sub icidențe punitive. Contestația din carte nu este vehementă, ci în formele atenuate ale observării *diferenței*.

Impresiile sunt culese direct și scrise cu lejeritate comunicativă. Ele se adaugă pe măsură ce experiența locului crește și se diversifică. Nici un plan prefigurată, ci doar conversație liberă cu interlocutorul-martor, caietul de însemnări. Ceea ce se arată observației se reține, șirul de secvențe fiind rezultate ale cumulului de amănunte. Cu toate greutatea - cele imediate și cele proiectate din țara comunizată -, autorul oltean nu și-a pierdut bonomia, nu face crize de depresie și evită cu filosofie luarea lucrurilor în tragic, la modul prăpăstios. Această bonomie a sprintenelii sufletești este cuceritoare, de la pagină la pagină. Autorului însuși îi place să se amuze, chiar și în ipostaza mai puțin confortabilă a "hazului de necaz". La vârsta scrierii părea inapt pentru tristețe. Lucrurile i se par mai degrabă un joc, nepotrivelile inerente îi stârnesc amuzamentul, el trăiește direct bucuria de a fi plecat, șansă dificil obținută și ușor tangibilă în cele din urmă. Se amuză cu elevii lui marocani, care îi spun "tu", iar el li se adresează cu

interpretat de...
“dumneavoastră”, cu oamenii vorbește “pe muțește”, face demonstrații matematice în limba română etc.

“Jurnalul marocan” se improvizează de pe o filă pe alta. Improvizația lui este impresionistă și sinceră. Chiar, uneori, copilăros de sinceră... Formalizarea în expresii îl plictisește, lucrul tipizat este suspectat de neautentic. Miza autenticității este servită tocmai de maniera impresionistă a înregistrării. În privința aceasta, jurnalul lui Florentin Smarandache este unul din cele mai *autentice*. Când ia forma naivității, autenticitatea aceasta are și ceva înduioșător, ca un fel de cochetărie a inocenței; dar și ceva neliniștitor, ca o pregătire a rostirii complexe de mai târziu.

Cei doi ani ai profesoratului în Maroc trec, cu și fără probleme; la întoarcere, vama de la Otopeni îi aduce repede aminte unde se află, prilej pentru consemnarea sentinței finale: “Dușul rece, al vieții românești, m-a trezit la realitate. A început să mă prindă remușcarea regretului că n-am *fugit* în Canada, zona francofonă, cum făcuseră alții mai isteți”.

O va face totuși în 1988, dar nu (direct) în America, ci mai întâi în Turcia, iar experiența lagărului de azilanți din Istanbul va fi minuțios înfățișată în “jurnalul de lagăr” *Fugit...* (Ed. Tempus, 1994), față de care *Profesor în Africa* pare a fi o eboșă.

TITU POPESCU

in *Observator* (Munchen)

anul XII, nr. 4 (45), p. 45, octombrie-decembrie 1999